

Meghalt a festészet, éljen a festészet!

Halmi-Horváth István kiállítása

FARKAS VIOLA

Flesch Központ, 2020. VIII. 14. – IX. 5.

fotó: Lukács Ákos

Enteriőr **HALMI-HORVÁTH ISTVÁN** kiállításán

Mikor? (Kor és kontextus)

A „Meghalt a király, éljen a király!”-szólást a francia udvarban használták utoljára 1824-ben, XVIII. Lajos halálakor, de korunk uralkodó szelleme szintén jól jellemezhető a „meghalt a..., éljen a...” szófordulattal, és ez a festészetre is igaz. Másképp fogalmazva: „a festészet halála életben tartásának” korszakát éljük. Az 1830-as évek végén felfedezték a fotografiát, és sokan azt gondolták, a festészet attól kezdve halott. Szerencsére nem így történt, csak a valóság szolgálai másolása, a látványelvű festészet háttérbe szorulása kezdődött el, majd nagyjából 70 év múlva, az 1910-es években megszületett az absztrakt, konkrét festészet, s ahogy megjelent, többen konstatálták, hogy a festészet immár tényleg

halott. Kazimir Malevics a szuprematista kiáltványban írja, hogy a kritika és a társadalom ekképp hördült fel: „mindent elveszítettünk, amit szerettünk: sivatagba jutottunk, hiszen csak egy fekete négyzet áll előttünk, fehér alapon!” Szerencsére megint nem ez történt, a számsor végét összetévesztették az elejével. A legfőbb különbség a két „halál” között, hogy az első a technológiai fejlődésnek volt köszönhető, a második inkább a filozófiai/esztétikai változásoknak, bár a változás e két típusa összefügg egymással. Napjainkban a festészet újbóli halála utáni feltámadás szemtanúi lehetünk. A digitális képek, a technikai sokszorosíthatóság mellett a technológiai változásokat, fejlődéseket átvészelt festészet újra magára talált.

HALMI-HORVÁTH ISTVÁN: 190226,
70×50 cm, akril, papír, dibond
A művész jóvoltából

HALMI-HORVÁTH ISTVÁN: 190721,
70×50 cm, akril, papír, dibond
A művész jóvoltából

HALMI-HORVÁTH ISTVÁN: 190715,
70×50 cm, akril, papír, dibond
A művész jóvoltából

Ki? És hogyan?

Halmi-Horváth Istvánnak fontos az anyag, festészete „analóg”, nem használ digitális eszközöket sem a szerkesztésnél, sem a színek alkalmazásánál, mert az mechanikus munkává tenné számára a festést a meglepetés élménye nélkül. Kisebb vázlatok, ötletek alapján közvetlenül szerkeszti kompozíciót a hordozóra (papír, vászon) vonalzó, ceruza és radír segítségével. Az egyes színmezők pontos határainak megtartásához ragasztószalagot használ. Néha előre kikeveri az összes színt, tónust (főleg az egyszínű, de többszínű munkákhoz), de az is előfordul, hogy csak közvetlenül festés közben, szem előtt tartva az elképzelt színhangzatot. Akrilfestéket használ, mivel az gyors száradása miatt alkalmasabb a maszkoláshoz. Hagyományos ecsetekkel viszi fel a festéket, nagyobb, összefüggő felületeknél és a lakkozásnál festőhengert alkalmaz.

Mit?

A most látott képek egy sorozat részei, a kiállítás címe: *Permutációk*. A permutáció matematikai fogalom, de mint sok más természettudományos terminus esetében – entrópia, darwinizmus stb. –, tágabb értelemben is használjuk, jelentése elszabadult. A permutáció elemek elrendezése egy csoporton belül. Olyan eljárás, amellyel különféle elemekből úgy alkotunk csoportokat, hogy bennük minden egyes elem előfordul, de más sorrendben. A sorozat a szerkezet, a forma és a színek egymásra hatásával, illetve a színek egymás közötti viszonyával foglalkozik, öt darab vízszintes és az őket összekötő négy átlós sávra redukálódik, így a kilenc színsáv és az átfedésekkel együtt tizenhét színmező

szinte végtelen kombinációs lehetőséget teremt.

Előfordul, hogy kevesebb az átló, hol több, hol kevesebb szín van jelen, viszont a vízszintes vonalak mindig balról jobbra indulnak el, az átló mindig a jobb felső sarokból a bal alsó felé, illetve a bal alsóból a jobb felső felé tart, és a vízszintesek mindig ugyanakkora (19 fokos) szöveget zárnak az átlókkal. A struktúra állandó, a színek viszont változnak (ha a struktúra is változna, akkor valójában már nem beszélhetnénk permutációkról, mert annak lényege, hogy egyszerre van jelen az állandóság és a változás, az azonosság és a különbözőség).

A színek viszont változnak, játszanak, önálló életre kelnek, hatással vannak egymásra, mikor társaságba kerülnek, s olyan színek is megjelennek, melyek nem a valóságban, csak a szem rezechártyáján és a tudatunkban jönnek létre. Hogyan látjuk (érezkeljük) azt, amit nézünk? Mennyit látunk abból, ami „objektíven” élénk táru? Többet, kevesebbet, ugyanannyit?

Miért?

Halmi-Horváth Istvánt az egyenes, a szín és a transzparencia foglalkoztatja, mindháromnak köze van a fényhez. A fény az egyetlen, mely csak egyenes vonalban tud terjedni, a színek pedig látható fények, 390 és 750 nanométer közötti hullámhosszúságú sugarak, a kéktől a vörösig terjedően. A fény nemcsak fizikai, hanem filozófiai jelenség is, valódi természete megfejthetetlen. Heisenberg mondta: „Van valami a fényben, amit a tudomány nem képes teljesen feltárni.” A fény metafizikai, transzcendens jelenség is, az istenihez, a szellemihez, a megvilágosodáshoz kapcsolódik. Isten maga a fény, az egész világegyetem fényzuhatag, a görög templomok a fényfizika jegyében épültek, és Goethe is többet akart belőle. A fény a legjobb dolog, minden megismerés megvilágosodás. A fény választja el a látható és a láthatatlan világot.

HALMI-HORVÁTH ISTVÁN: 190701,
70x50 cm, akril, papír, dibond
A művész jóvoltából

HALMI-HORVÁTH ISTVÁN: 190829,
70x50 cm, akril, papír, dibond
A művész jóvoltából

HALMI-HORVÁTH ISTVÁN: 190712,
70x50 cm, akril, papír, dibond
A művész jóvoltából

Mint már említettem, az átlók mindig a bal alsó sarokból a jobb felső sarok irányába tartanak, a vízszintesek balról jobbra építkeznek. Mi, a nyugati civilizáció szereplői balról jobbra haladunk, a bal negatív, míg a jobb pozitív konnotációkat ébreszt. A konstruktivista művészek festményei szinte mindig balról jobbra építkeznek. Viszont Halmi-Horváth István átlóit nézve a sors egyfajta vizualizációját látom: stagnálás, merülés, stagnálás. Az átlók szétfeszítik a képet, a színek elképesztő térhatást keltenek.

Művészetének egyik legfontosabb jellemzője az ismétlés, és nemcsak a permutációra alkalmat adó, hasonló művek létrehozására gondolok, hanem az egy művön belüli ismétlésre is. A formák sorozatokba, szekvenciákba rendeződnek. Az ismétlés önmagunk és a világ megismerésének, megértésének legfontosabb eszköze, maga a művészet is ismétlés, a műalkotás nem alacsonyabb rendű utánpótlás, hanem a legmagasabb rendű ismétlés.

A művészetben megjelenik minden dolog egyik alapvető létmódja, az ismételtség. Az ismétlés Metafizika anyácska és Dialektika apácska szerelemgyereke, és mint tudjuk, a Tudás anyja is. A sorozatok azt is vizsgálják, hogy mi az eltérés, a hasonlóság és az összefüggés. Mi az azonos, a hasonló és a más? Ezek nem örök érvényű dolgok, inkább kulturális meghatározottságúak, egyfajta gyakorlatot jelentenek.

Hol? (A képek helye az életműben)

A transzparencia, az áttetszőség kérdése nem először kerül elő Halmi-Horváth István festészetében, egy évtizede készült *Hajtogatott*-képei, majd *Remix* című munkái is ezzel a témával foglalkoztak. A *Hajtogatott*-képeknél az egymásra halmozódó háromszögek, sokszögek figuratív társításokat ébresztettek a nézőben. A *Remix*-mozaikképeken négyzetek,

paralelogrammák, háromszögek hol színgazdag, hol monokróm kompozícióit láthattuk. A geometria zárttsága és szigorúsága sokszor a transzparencia segítségével oldódik fel. E művek azonban organikusak is, mert a geometrikus formák organikus elrendezésben jelennek meg, ezáltal a mozgás, a kivirágzás vagy a repülés érzetét keltik, a legtöbb mozaikkép élettel teli, eleven, érzéki, szenvedélyes. Minden él és mozog, kristályok és növények növekednek. (Halmi-Horváth István a festészet mellett a növények és a virágok szerelmese, ez az egyik oka, hogy művészszerete oda-vissza utazás az organikus világból az absztraktkba.) A mozaikképek jellemzője a strukturált rendezetlenség, nem esetlegesen, hanem precízen jönnek létre formái, színei, tónusai, a kötetlen formaszerveződés viszont lehetőséget teremt az esetlegességre, képzeletünk tág teret kap, hogy a látható világ elemeit lássa bennük, miként a hajtogatott képeknél is. Nem figurális, de ha akarom, látok benne figurákat, ez már az egyéni érzékenység kérdése. A mozaik és hajtogatott képek értelmezésében a befogadó nagyobb teret kap – játékosabb, a festői szándék ellenére is figuratív társításokat eredményeznek –, de mi a helyzet az átlós képekkel?

Miért 2.?

Az átlós képek szigorú képi szerkezete kizárja a látványelvű képzetársítások lehetőségét. Hiába nem voltak sem a *Hajtogatott*-, sem a *Mozaik*-sorozat darabjai a külvilágot reprodukáló alkotások, a külvilágra mégis emlékeztettek. Most a külvilágra nem emlékeztető, tisztán festői eszközökkel létrehozott kép tud igazán önálló életre kelni, a való világ részévé válni, s ugyanolyan ontológiai státuszú lenni, mint bármely élőlény.